

**Dorota Krupa, Agnieszka
Żołądkiewicz**

**Wspieranie przedsiębiorczości w
rolnictwie na przykładzie
ekologicznych producentów rolnych**

Ekonomiczne Problemy Usług nr 111, 134-142

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

DOROTA KRUPA

AGNIESZKA ŻOŁĄDKIEWICZ

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W ROLNICTWIE NA PRZYKŁADZIE EKOLOGICZNYCH PRODUCENTÓW ROLNYCH

Streszczenie

W artykule zaprezentowano stan ekologicznej produkcji rolnej w kontekście wspierania przedsiębiorczości w rolnictwie oraz perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce. Na potrzeby artykułu przeanalizowano literaturę tematu, najnowsze raporty i badania opublikowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), Krajową Sieć Obszarów Wiejskich oraz dane statystyczne Eurostatu i GUS.

Rolnictwo ekologiczne w Polsce ma znaczne perspektywy rozwoju przy zastosowaniu odpowiednich mechanizmów finansowania systemowego oraz prywatnego kapitału inwestycyjnego, wspierania edukacji producentów i świadomości konsumentów oraz promocji produktów ekologicznych.

Słowa kluczowe: rolnictwo ekologiczne, ekologiczne użytki rolne, produkcja ekologiczna

Wprowadzenie

Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej jest istotne z punktu widzenia całej gospodarki. Ważne zatem wydaje się być również wspieranie działań przedsiębiorczych w rolnictwie. W literaturze brakuje jednoznacznej definicji gospodarstwa rolnego, natomiast można znaleźć odniesienie pojęcia gospodarstwa rolnego do przedsiębiorstwa rolnego¹. Pierwsze z tych pojęć, gospodarstwo rolne, przypisuje się do sfery produkcyjnej, jako funkcjonującą tam najmniejszą jednostkę produkcyjną. Z kolei przedsiębiorstwo rolne rozpatrywane jest jako jednostka w sferze ekonomicznej istniejąca dzięki powiązaniu warsztatu rolnego ze światem zewnętrznym. To utożsamianie, w różnych sferach, gospodarstwa rolnego z przedsiębiorstwem rolnym może być dyskusyjne jednak łączy je jeden wspólny element – produkcja rolna.

¹ Szerzej na ten temat: R. Budzinowski, *Gospodarstwo rolne i przedsiębiorstwo rolne*, w: *Prawo rolne*, red. A. Stelmachowski, Warszawa 2005.

Celem artykułu było zaprezentowanie stanu ekologicznej produkcji rolnej w kontekście wspierania przedsiębiorczości w rolnictwie oraz perspektyw rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce. Na potrzeby artykułu przeanalizowano literaturę tematu, najnowsze raporty i badania opublikowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), Krajową Sieć Obszarów Wiejskich oraz dane statystyczne Eurostatu i GUS.

1. Definicje i zakres rolnictwa ekologicznego

Dla większości społeczeństwa rolnictwo kojarzy się wyłącznie z produkcją płodów rolnych i chowem zwierząt. Tymczasem jest ono zróżnicowane pod wieloma względami² a obszary rolnicze nie stanowią jedynie miejsca produkcji, ale są również agrocenozami, czyli miejscem przenikania się obszarów przekształconych przez człowieka z elementami dzikiej flory i fauny. W konsekwencji odpowiednie kształtowanie się takich obszarów, zwiększanie ich bioróżnorodności, ochrona zasobów naturalnych oraz zrównoważony rozwój są ściśle związane z rolnictwem ekologicznym³.

Rolnictwo ekologiczne jest definiowane w zbliżony sposób przez wielu autorów i instytucje związane z rolnictwem. Przez rolnictwo ekologiczne⁴ należy rozumieć system gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej, oparty na wykorzystaniu naturalnych procesów zachodzących w gospodarstwie rolnym, zaniechaniu stosowania w procesie produkcji środków chemii rolnej, weterynaryjnej i spożywczej⁵. W definicji rolnictwa ekologicznego w ujęciu Międzynarodowej Federacji Rolnictwa Ekologicznego (*International Federation of Organic Agriculture Movements* – IFOAM) znaleźć można sformułowanie, zgodnie z którym jest to taki system produkcji, który podtrzymuje zdrowie gleb, ekosystemów i ludzi. Organizacja ta propaguje dodatkowo cztery zasady (zdrowotności, ekologii, sprawiedliwości i troskliwości), które mają przyczynić się do poprawy rolnictwa w skali globalnej⁶. Zasady te są zbieżne z nowymi oczekiwaniami jakie stoją przed szeroko dyskutowaną reformą najkosztowniejszej z polityk UE – Wspólnej Polityki Rolnej (WPR)⁷. Współczesna WPR ma kluczowe znaczenie już nie tylko w zapewnieniu

² Szerzej na ten temat M.B. Pietrzak, D. Walczak, *Analiza struktury agrarnej oraz ocena funkcjonowania rent strukturalnych w Polsce*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, r. 2010, t. 10, nr 2.

³ T. Motyka, *Rolnictwo ekologiczne programu rolnośrodowiskowego 2007–2013*, MRiRW, Warszawa 2010, s. 4.

⁴ Określane również jako biologiczne, organiczne lub biodynamiczne.

⁵ *Wdrożenie produkcji ekologicznej i marketing jego produktów szansą rozwoju gospodarstw rolnych i regionów*, materiały szkoleniowe, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich „Europa inwestująca w obszary wiejskie”, Skierniewice 2011, s. 5–7.

⁶ *Zasady i cele rolnictwa ekologicznego*, International Federation of Organic Agriculture Movements, http://www.ifoam.org/about_ifoam/pdfs/POA_folder_polish.pdf.

⁷ D. Walczak, *Uwarunkowania funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego rolników w Polsce*, TNOiK, Toruń 2011.

obywatelom UE bezpieczeństwa żywnościowego. Istotną staje się tu doktryna zrównoważonego rozwoju⁸. Coraz częściej podkreśla się potrzebę szerszego spojrzenia WPR, ujmującego łącznie aspekty ekonomiczne, społeczne i środowiskowe⁹. Przejawem koncepcji *sustainable development* w rolnictwie, zakładającej zapewnienie zaspokojenia obecnych potrzeb społeczeństwa bez uszczerbku dla możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń, może być właśnie rolnictwo ekologiczne.

Sam system rolnictwa ekologicznego charakteryzuje się dwoistością. Z jednej strony wpływa pozytywnie na środowisko naturalne, przyczyniając się do osiągania szeroko rozumianych korzyści rolnośrodowiskowych, a z drugiej strony jest odpowiedzialną za zmieniającą się strukturę popytu na rynku. Konsumenci coraz częściej są zainteresowani żywnością ekologiczną, za którą są w stanie zapłacić więcej niż za produkty, które zostały wytworzone metodami konwencjonalnymi¹⁰.

Rozwój rolnictwa ekologicznego jest ściśle powiązany z jego rentownością oraz konkurencyjnością w stosunku do innych systemów rolniczych. Opłacalność tego systemu uzależniona jest głównie od nakładów ponoszonych na produkcję oraz od dochodów uzyskanych ze sprzedaży produktów rolnych. Przeprowadzone analizy porównawcze różnych systemów rolniczych, pod kątem produkcyjno-ekonomicznym, w wielu krajach Europy Zachodniej wskazują m.in., że w gospodarstwach ekologicznych plony są mniejsze niż w systemie konwencjonalnym od 10% nawet do 50%, w zależności od gatunku rośliny uprawnej oraz intensywności prowadzenia systemu konwencjonalnego, jednak już nakłady materiałowo-pieniężne na produkcję ekologiczną są znacznie mniejsze oraz istnieją realne możliwości uzyskania wyższych cen za produkty rolne oraz dotacji z tytułu prowadzenia produkcji ekologicznej¹¹. Możliwość stosowania ekologicznych metod produkcji ściśle wiąże się z warunkami przyrodniczymi do prowadzenia produkcji rolniczej. Intensywna konwencjonalna produkcja rolna dominuje w państwach o korzystniejszych warunkach przyrodniczo-glebowych (Francja, Holandia) w odróżnieniu od obszarów o mniej korzystnych, ograniczających możliwości produkcyjne warunkach (takich jak gleba, klimat, warunki wodne, ukształtowanie terenu), na których wzrasta udział rolnictwa ekologicznego (Austria, Szwecja)¹².

⁸ R. Rosicki, *Międzynarodowe i europejskie koncepcje zrównoważonego rozwoju*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny” 2010, nr 4, s. 44–56.

⁹ Szerzej na ten temat: A. Czyżewski, S. Stępień, *Wokół problem „błędu złożenia” we Wspólnej Polityce Rolnej*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego, Warszawa 2010, t. 10 (XXV), z. 4, s. 12–24; M. Maciejak, *Perspektywa środowiskowa reform Wspólnej Polityki Rolnej UE*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, Warszawa 2010, nr 85, s. 19–34.

¹⁰ Szerzej na ten temat: A. Czyżewski, S. Stępień, *Wokół problem „błędu złożenia”...*, s. 12–24; M. Maciejak, *Perspektywa środowiskowa...*, s. 19–34.

¹¹ B. Węglarzy, M. Bereza, *Gospodarstwa ekologiczne jako alternatywa dla gospodarstw konwencjonalnych w aspekcie opłacalności produkcji*, w: *Wież i rolnictwo w procesie zmian. Problemy transformacji rolnictwa europejskiego*, red. S. Sokołowska, A. Bisaga, Uniwersytet Opolski, Opole 2010, s. 190.

¹² K. Brodzińska, *Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce na tle uwarunkowań przyrodniczych i systemu wsparcia finansowego*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa

2. Stan rolnictwa ekologicznego i ekologiczni producenci rolni w Polsce

Początki rolnictwa ekologicznego na terenie Polski sięgają lat 30. XX wieku, kiedy to inspirowany wykładami niemieckiego filozofa Rudolfa Steinera, Senator II Rzeczypospolitej Stanisław Karłowski założył w 1930 roku w Szelejewie pierwsze w Polsce gospodarstwo ekologiczne¹³.

Z początku rozwój rolnictwa ekologicznego był bardzo powolny, głównie ze względu na brak wsparcia finansowego ze strony państwa. Szybszy jego rozwój odnotowano dopiero po wprowadzeniu w 1998 roku dotacji do kosztów kontroli gospodarstw oraz w 1999 roku – dopłat bezpośrednich oraz po ustawowym uregulowaniu statusu rolnictwa ekologicznego. Największy wpływ na rozwój rolnictwa ekologicznego miało jednak wstąpienie Polski do UE. WPR zagwarantowała istotne wsparcie finansowe rolnictwa ekologicznego¹⁴. Przyznawanie dotacji ekologicznych w zależności od powierzchni gospodarstw oraz rodzaju prowadzonej produkcji nie jest jednak związane z wymogiem wprowadzenia produktów z certyfikatem ekologicznym na rynek produktów ekologicznych. Badanie ekologiczno-rynkowych efektów wsparcia finansowego rolnictwa ekologicznego w Polsce wraz ze studiami literaturowymi w zakresie dochodowości gospodarstw rolniczych w Polsce przeprowadził między innymi P. Grzelak¹⁵. W badaniu stwierdzono, że gospodarstwa, które kierują swoje produkty na rynek produktów ekologicznych i uzyskują dodatkową marżę ekologiczną, charakteryzują się wyższą rentownością, ale ponoszą jednocześnie koszty związane z dotarciem do rynku ekologicznego.

Ostatnie lata w rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce charakteryzują się stałą dynamiką wzrostu, zarówno pod względem liczby producentów ekologicznych, jak i powierzchni ekologicznych użytków rolnych. Według danych IJHAR w 2011 roku liczba producentów ekologicznych wynosiła 23 847, a powierzchnia ekologicznych użytków rolnych wynosiła ponad 605 tys. ha, co stanowi 3,92% wszystkich użytków rolnych w Polsce. Dane statystyczne Eurostatu szacują udział ekologicznych użytków rolnych w użytkach rolnych ogółem w Polsce na koniec 2011 roku na 4,10%.

Na rysunku 1 zaprezentowano mapę z powierzchnią ekologicznych użytków rolnych w Polsce w podziale na województwa. Największa powierzchnia ekologicznych użytków rolnych znajduje się w województwie zachodniopomorskim (119,8 tys. ha), warmińsko-mazurskim (98,5 tys. ha) oraz podlaskim (52,1 tys. ha). W województwie opolskim (2,7 tys. ha), śląskim (6,8 tys. ha), kujawsko-pomorskim (8,3 tys. ha) powierzchnia ta jest natomiast najmniejsza. Z punktu widzenia liczby pro

Wiejskiego w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego, Warszawa 2010, t. 10 (XXV), z. 2, s. 12–21.

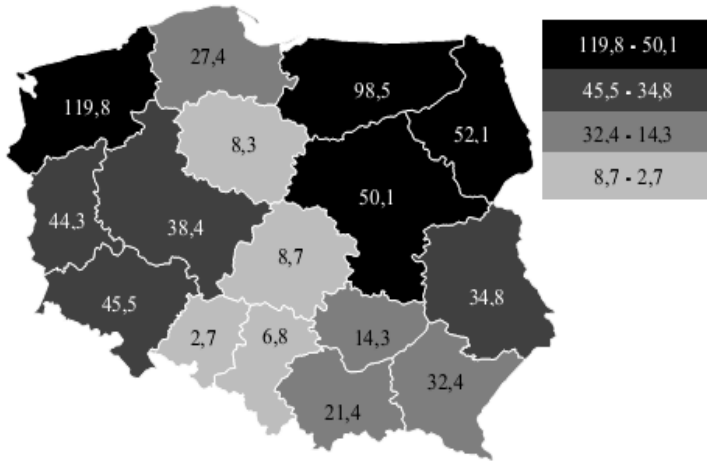
¹³ M. Ćwikła, A. Parka, *The chances and threats for development of ecological agriculture in Poland*, w: *Energetic and Ecological Aspects of Agricultural Production*, Faculty of Production Engineering, Warsaw University of Life Sciences, Warsaw 2010, s. 14.

¹⁴ *Wdrożenie produkcji ekologicznej...*, s. 5–7.

¹⁵ P. Grzelak, *Ocena ekonomiczno-rynkowych efektów wsparcia finansowego rolnictwa ekologicznego w Polsce na podstawie studiów przypadków z województwa mazowieckiego*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, Warszawa 2011, nr 87, s. 95–109.

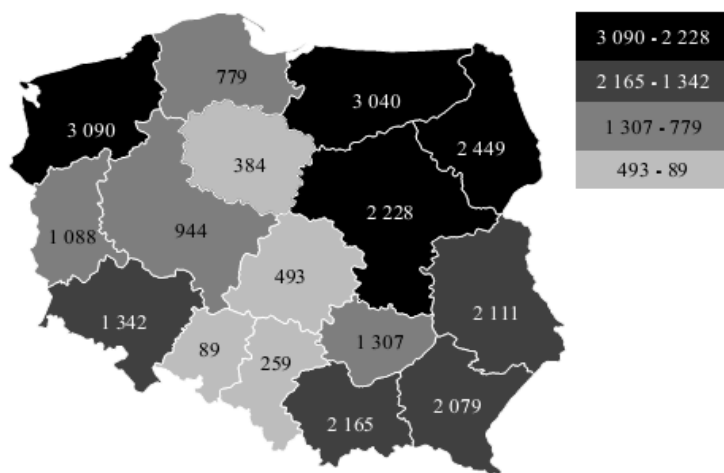
ducentów ekologicznych (rys. 2) najwięcej jest ich w województwie warmińsko-mazurskim (3040), zachodniopomorskim (3090) i podlaskim (2449). Z kolei najmniej producentów ekologicznych jest w województwie opolskim (89), śląskim (259), kujawsko-pomorskim (384).

Średnia wielkość gospodarstwa nastawionego na produkcję ekologiczną wynosi 25 ha, przy czym przeciętnie największe gospodarstwa (przekraczające 40 ha) znajdują się w województwie lubuskim i wielkopolskim, a najmniejsze, głównie ze względu na ukształtowanie terenu, w województwie małopolskim i świętokrzyskim (średnio około 10 ha) oraz podkarpackim (średnio 15 ha). Należy zauważyć, że rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce uwarunkowany jest nie tylko różnicami klimatyczno-glebowymi, ale również społeczno-ekonomicznymi między poszczególnymi regionami.

Rysunek 1. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w Polsce w 2011 r. (tys. ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych *Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w Polsce, wg stanu na 31 grudnia 2011 r.*, <http://www.ijhar-s.gov.pl/raporty-i-analzy.html>.

Rysunek 2. Liczba producentów ekologicznych w Polsce w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych *Liczba producentów ekologicznych w Polsce, wg stanu na 31 grudnia 2011 r.*, <http://www.ijhar-s.gov.pl/raporty-i-analazy.html>.

Grupy producentów rolnictwa ekologicznego w Polsce

Sformalizowanym sposobem wspierania przedsiębiorczości w rolnictwie jest tworzenie grup producentów. Grupa producentów rolnych może działać jako przedsiębiorca (prowadzący działalność gospodarczą) z osobowością prawną. Grupa taka musi liczyć minimum 5 osób. Przedsiębiorca jest zobowiązany zapoznać się ze wszystkimi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej, wynikającymi z obowiązujących przepisów oraz stosować się do nich w trakcie jej wykonywania. W Polsce zasady organizowania się producentów rolnych w grupy producentów, ich związki oraz zasady i warunki udzielania ze środków publicznych pomocy finansowej związanej z ich organizowaniem i funkcjonowaniem określa ustawa o grupach producentów¹⁶. Grupa producentów rolnych może działać w formie spółdzielni, spółki z o.o., spółki akcyjnej, stowarzyszenia lub zrzeszenia.

W grudniu 2013 roku, w Polsce zarejestrowano 1062 grupy producentów. Według danych Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich¹⁷ najczęściej grupy producentów działały w formie spółki z o.o. (693 grupy) i spółdzielni (312 grup), znacznie rzadziej wybieranymi formami było zrzeszenie (47 grup) oraz stowarzyszenie (10 grup). Z analizy grupy producentów rolnych pod względem rodzaju pro-

¹⁶ Ustawa z 15 września z 2000 roku o grupach producentów i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw, DzU, nr 88, poz. 983, z późn. zm.

¹⁷ Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, www.ksow.pl (15.12.2013).

duktu wynika, że najwięcej grup producentów (ponad 60%) skupionych jest w obszarach określanych jako „ziarna zbóż i roślin oleistych”, „trzoda chlewna, oraz „drób”. Obszar rolnictwa ekologicznego reprezentowany jest jedynie przez sześć grup producenckich, które zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1
Grupy producenckie rolnictwa ekologicznego w Polsce, stan na grudzień 2013 roku

Nazwa grupy producentów rolnictwa ekologicznego w Polsce	Rok wydania decyzji administracyjnej	województwo	Forma prawna
BRZOST-EKO Spółka z o.o.	2009	lubelskie	spółka z o.o.
Grupa Producentów Ekologicznych „DOLINA GRYSKI” sp. z o.o.	2012	dolnośląskie	spółka z o.o.
Nadnidziańskie Stowarzyszenie Producentów Rolnictwa Ekologicznego „EKONIDA”	2009	świętokrzyskie	stowarzyszenie
Ostrowieckie Stowarzyszenie Producentów Rolnictwa Ekologicznego „EKOTEL” w Ostrowcu Św.	2008	świętokrzyskie	stowarzyszenie
Podlaska Spółdzielnia Producentów Ekologicznych NATURA	2008	podlaskie	spółdzielnia
Spółdzielnia Producentów Ekologicznych B&S	2009	lubelskie	spółdzielnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, www.ksow.pl (15.12.2013).

Spośród funkcjonujących w Polsce grup producenckich rolnictwa ekologicznego dwie przybrały formę spółki z o.o., dwie formę spółdzielni a dwie formę stowarzyszenia. Żadna z grup nie funkcjonowała jako zrzeszenie. Ocenia się, że grupy, które powstały dzięki zaangażowaniu handlowców eksportujących żywność ekologiczną (głównie warzyw) mają większe szanse przetrwania w porównaniu z grupami, które powstały dzięki zaangażowaniu lokalnych działaczy ekologicznych¹⁸. Należy podkreślić, że przynależność do grupy producentów, poza licznymi korzyściami ekonomicznymi, umożliwia czerpanie korzyści z doświadczeń innych oraz pozwala na zdobycie praktycznych umiejętności biznesowych sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości w dłuższej perspektywie.

Podsumowanie

Wspieranie działań przedsiębiorczych w rolnictwie może być szczególnie widoczne w obszarze ekologicznej produkcji rolnej. Tego rodzaju produkcja, mimo mniejszych plonów w porównaniu do systemów konwencjonalnych, daje możliwości uzyskania wyższych cen za produkty rolne oraz dotacji z tytułu prowadzenia produkcji ekologicznej. Rolnictwo ekologiczne, mimo że jest droższe i bardziej wymagające od rolnictwa tradycyjnego, może być jednak bardziej rentowne. Powinno zatem stać się trwałym elementem Wspólnej Polityki Rolnej. Zwrot WPR

¹⁸ *Organizowanie się gospodarce polskich rolników po 1990 roku*, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa 2010.

w kierunku rolnictwa ekologicznego widoczny jest we wzroście zarówno powierzchni ekologicznych upraw rolnych w poszczególnych państwach UE, jak i udziału użytków ekologicznych w krajowych użytkach rolnych. Wyzwaniem WPR jest takie wspieranie rolnictwa ekologicznego, aby przy spełnianiu jego zasad osiągać istotne dochody finansowe, które w długim okresie będą pozwalały realizować rolnikom cele z korzyścią dla środowiska naturalnego a tym samym przyszłych pokoleń. System wsparcia rolnictwa ekologicznego powinien w większym stopniu zachęcać producentów certyfikowanych produktów rolniczych do sprzedaży ich na rynku produktów ekologicznych oraz wspomagać ich promocję.

Polska, z szóstym miejscem pod względem powierzchni ekologicznych użytków rolnych wśród państw UE, z historycznie niskim stosowaniem pestycydów, z jeszcze marginalnym, ale sukcesywnie rosnącym udziałem rolnictwa ekologicznego w stosunku do wszystkich użytków rolnych, ma szanse stać się jednym z wiodących producentów ekologicznych w Europie. Wymaga to jednak wypracowania odpowiednich mechanizmów, związanych nie tylko z racjonalnym gospodarowaniem dotacjami z UE w ramach WPR czy z budżetu państwa, ale edukowaniem producentów rolnych z rolnictwa ekologicznego i zdobywania praktycznych umiejętności biznesowych, uświadamianiem konsumentów oraz promowaniem produktów ekologicznych. Istotne wydaje się również zachęcanie producentów ekologicznych do tworzenia grup producentów, gdyż ta forma przedsiębiorczości w rolnictwie ekologicznym w Polsce ma jeszcze marginalne znaczenie. Dodatkowo, wsparcie przedsiębiorczości w rolnictwie ekologicznym w Polsce, mogłoby zostać zintensyfikowane opracowaniem i zastosowaniem rozwiązań inwestycyjnych, które pozwalałyby na wprowadzanie prywatnego kapitału inwestycyjnego, np. przez fundusze inwestycyjne do sektora rolnictwa ekologicznego, jako dodatkowego wsparcia poza środkami z UE i budżetem państwa, niwelującego jednocześnie różnice regionalne. Obszar ten z pewnością wymaga dalszych badań i analiz.

Literatura

- Czyżewski A., Stępień S., *Wokół problemu „błędu złożenia” we Wspólnej Polityce Rolnej*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego, Warszawa 2010, t. 10 (XXV), z. 4.
- Węglarzy B., Bereza M., *Gospodarstwa ekologiczne jako alternatywa dla gospodarstw konwencjonalnych w aspekcie opłacalności produkcji*, w: *Wież i rolnictwo w procesie zmian. Problemy transformacji rolnictwa europejskiego*, red. S. Sokołowska, A. Bisaga, Uniwersytet Opolski, Opole 2010.
- Walczak D., *Uwarunkowania funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego rolników w Polsce*, TNOiK, Toruń 2011.
- Główny Urząd Statystyczny, <http://www.stat.gov.pl>.
- Brodzińska K., *Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce na tle uwarunkowań przyrodniczych i systemu wsparcia finansowego*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego, Warszawa 2010, t. 10 (XXV), z. 2.
- Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, <http://www.ksow.pl>.

- Ćwikła M., Parka A., *The chances and threats for development of ecological agriculture in Poland*, w: *Energetic and Ecological Aspects of Agricultural Production*, Faculty of Production Engineering, Warsaw University of Life Sciences, Warsaw 2010.
- Maciejak M., *Perspektywa środowiskowa reform Wspólnej Polityki Rolnej UE*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, Warszawa 2010, nr 85.
- Pietrzak M.B., Walczak D., *Analiza struktury agrarnej oraz ocena funkcjonowania rent strukturalnych w Polsce*, *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, r. 2010, t. 10, nr 2.
- Organizowanie się gospodarcze polskich rolników po 1990 roku*, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa 2010.
- Grzelak P., *Ocena ekonomiczno-rynkowych efektów wsparcia finansowego rolnictwa ekologicznego w Polsce na podstawie studiów przypadków z województwa mazowieckiego*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, Warszawa 2011, nr 87.
- Budzinowski R., *Gospodarstwo rolne i przedsiębiorstwo rolne*, w: *Prawo rolne*, red. A. Stelmachowski, Warszawa 2005.
- Rosicki R., *Międzynarodowe i europejskie koncepcje zrównoważonego rozwoju*, „Przegląd Naukowo-Metodyczny” 2010, nr 4.
- Rolnictwo ekologiczne*, <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne>.
- Motyka T., *Rolnictwo ekologiczne programu rolnośrodowiskowego 2007–2013*, MRiRW, Warszawa 2010.
- Ustawa z 15 września z 2000 roku o grupach producentów i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (DzU, nr 88, poz. 983, z późn. zm.).
- Wdrożenie produkcji ekologicznej i marketing jego produktów szansą rozwoju gospodarstw rolnych i regionów*, Materiały Szkoleniowe, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich „Europa inwestująca w obszary wiejskie”, Skierniewice 2011.
- Zasady i cele rolnictwa ekologicznego*, International Federation of Organic Agriculture Movements, http://www.ifoam.org/about_ifoam/pdfs/POA_folder_polish.pdf.

SUPPORTING THE ENTREPRENEURSHIP IN AGRICULTURE ON THE EXAMPLE OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCERS

Summary

The paper focuses on the status and prospects of development of organic agriculture production and supporting the agriculture entrepreneurship in Poland. To that analysis were used the literature of the subject and data and reports published by the Ministry of Agriculture and Rural Development, IJHARS, National Rural Network, Central Statistical Office and Eurostat. Organic agriculture in Poland has significant growth prospects with appropriate funding mechanisms and a system of private capital investment, support education of producers, consumer awareness and promotion of organic products.

Keywords: organic agriculture, organic crop area, organic production

Translated by Dorota Krupa, Agnieszka Żołądkiewicz